

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania J.S. i R.K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Legnicy
o ustalenie podstawy wymiaru składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 21 stycznia 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
we Wrocławiu z dnia 10 czerwca 2024 r., sygn. akt III AUa 1487/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Legnicy na rzecz R.K. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ kpc tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

[i.t.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 września 2022 r., VII U 143/22 Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze zmienił decyzję z 22 lutego 2022 r., Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Legnicy i ustalił, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe dla R.K. jako pracownika u płatnika składek J.S. wynosi od 1 października 2021 r. 6967,31 zł miesięcznie oraz zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawców 360 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 10 czerwca 2024 r., III AUa 1487/22, oddalił apelację organu rentowego oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz J.S. i R.K. po 240 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej organ rentowy zarzucił naruszenie art. 18 ust. 1 oraz art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 13 i art. 78 k.p.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił występowaniem istotnego zagadnienia prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, czy w przypadku równoległego zatrudnienia u więcej niż jednego pracodawcy i podwyżki wynagrodzenia u każdego z nich w perspektywie korzystania ze świadczeń należy uwzględniać zagadnienie całego przychodu w rozumieniu art. 18 ust. 1 i art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i w tym celu kompleksowo ocenić ten aspekt, według kryteriów z art. 13 i art. 78 k.p., z pominięciem oceny jednostkowego wynagrodzenia w świetle powyższych przepisów. W ramach zagadnienia prawnego zasadne powinno być rozstrzygnięcie liczby pracodawców w jednym czasie podwyższających wynagrodzenia, tj. czy wystarczająca będzie liczba dwóch czy większa liczba.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości do ponownego rozpoznania, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczona wniosła o wydanie postanowienia w przedmiocie odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, oddalenie skargi kasacyjnej w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania kasacyjnego w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu

zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Sąd Najwyższy wielokrotnie rozstrzygał sprawy wynikłe z zastosowania przez ZUS kwestionowanych przepisów. Stwierdził między innymi, że ZUS, na podstawie art. 41 ust. 12 i 13 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, może zakwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało ono ustalone i wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05, OSNP 2005, Nr 21, poz. 338). Sąd Najwyższy uznał też, że "przyznanie rażąco wysokiego wynagrodzenia (...) może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne. Podstawą jest naruszenie zasad współżycia społecznego, polegające na świadomym osiąganiu korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem

innych uczestników tego systemu. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może więc kwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa" (postanowienie z 14 września 2012 r., I UK 220/12, LEX nr 1675400). Na tym poglądzie oparta jest stabilna linia orzecznicza (por.m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 sierpnia 2005 r., II UK 16/05, OSNP 2006, nr 11-12, poz. 191; z 9 sierpnia 2005 r., III UK 89/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 192 i OSP 2007, Nr 4, poz. 41; z 6 lutego 2006 r., III UK 156/05, LEX nr 27254; z 10 marca 2008 r., III UK 98/07, LEX nr 459239; z 22 kwietnia 2008 r., II UK 215/07, LEX nr 448853; z 12 lutego 2009 r., III UK 70/08, LEX nr 725061; z 19 maja 2009 r., III UK 7/09, LEX nr 509047; z 5 czerwca 2009 r., I UK 19/09, LEX nr 515697; z 23 stycznia 2014 r., I UK 302/13, LEX nr 1503234 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 stycznia 2011 r., I UK 314/10, LEX nr 1646914; z 11 września 2012 r., III UK 18/12, LEX nr 1618944; z dnia 14 września 2012 r., I UK 220/12, LEX nr 1675400; z 9 lutego 2017 r., III UK 103/16, niepublikowane).

W wyroku z 1 marca 2018 r., III UK 37/17 (LEX nr 2497575), Sąd Najwyższy uznał, że "weryfikacja podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne jest dopuszczalna przy uwzględnieniu relacji w jakiej pozostają względem siebie uregulowania właściwe dla zatrudnienia pracowniczego i obowiązkowego ubezpieczenia społecznego. Skoro ubezpieczeniu społecznemu podlega pracownik (art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej), a podstawę wymiaru składek stanowi jego przychód (art. 18 ust. 1 tej ustawy), to oczywiste jest, że punktem odniesienia dla określenia jego sytuacji prawnej pozostają reguły obowiązujące w Kodeksie pracy. Znaczy to tyle, że co do zasady ustalone między stronami wynagrodzenie jest miarodajne w prawie ubezpieczeń społecznych. Dopiero gdy wystąpią wątpliwości czy wynagrodzenie z uwagi na kryterium godziwości (art. 13 k.p.), przypisane mu funkcje, a także cechę ekwiwalentności, zostało określone zgodnie z wytycznymi wynikającymi z przepisów prawa pracy, dopuszczalne jest odwołanie się do argumentów, których fundamentem jest interes publiczny (zasady solidarności ubezpieczonych, ogólnej sytuacji społecznej i ekonomicznej, relacji zachodzącej między wysokością odprowadzanych składek a wysokością przysługujących

świadczeń). Gdy ustalone wynagrodzenie w rozumieniu prawa pracy jest ekwiwalentne, godziwe i odpowiadające przesłankom z art. 78 § 1 k.p., dyskusyjne jest redukowanie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Możliwość ta otwiera się dopiero wówczas, gdy już na gruncie przepisów pracowniczych przynajmniej jedno z wymienionych kryteriów pozostaje dyskusyjne. W takiej sytuacji, wprawdzie z punktu widzenia stron stosunku pracy wynagrodzenie niekoniecznie będzie nieakceptowalne, to jednak jego wysokość może okazać się nie do przyjęcia według miary wyznaczanej przez przepisy prawa ubezpieczeń społecznych".

Kwestionując wysokość wynagrodzenia ubezpieczonej z punktu widzenia podstawy wymiaru świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, Sąd Apelacyjny uwzględnił przesłanki art. 78 § 1 k.p. i odniósł je do ustaleń faktycznych świadczących o charakterze wykonywanych przez ubezpieczoną czynności, rzeczywistego zakresu jej obowiązków, odpowiedzialności, kwalifikacji oraz wkładu pracy.

Należy także przypomnieć, że zakres i przedmiot rozpoznania sądowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznacza przedmiot decyzji organu rentowego i żądanie zgłoszone w odwołaniu wniesionym do sądu. W związku z powyższym zasadne jest twierdzenie Sądu drugiej instancji, że spór w sprawie dotyczył wyłącznie wysokości wynagrodzenia ubezpieczonej u J.S., stąd też bezzasadna była ocena godziwości tego wynagrodzenia przez jego zsumowanie z wynagrodzeniem otrzymywanym przez nią w J. S.A. i porównywanie łącznej kwoty wynagrodzenia do średniego wynagrodzenia uzyskiwanego przez osoby zajmujące takie same stanowiska w ramach zatrudnienia na jednym etacie.

Skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w istocie polemizuje z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów dokonaną przez Sądy meriti, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej. Polemika z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest a limine niedopuszczalna (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia

12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06, LEX nr 1101306.; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 211/06, LEX nr 1102310; z dnia 20 stycznia 2016 r., II UK 292/15, LEX nr 2026233). Do postępowania kasacyjnego nie należy rozstrzyganie sporów o ocenę dowodów ani o prawidłowość ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. Sąd Najwyższy, nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2018 r., I UK 437/17, LEX nr 2570520). Sąd Najwyższy, co zostało zaznaczone powyżej, jest bowiem związany w postępowaniu kasacyjnym ustaleniami faktycznymi dokonanymi przez sądy (art. 393³ § 3 k.p.c.).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., 98 § 1¹ k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.

[i.t.]

[a.ł]